

Tien vragen over leren schrijven

Tong uit hun mond, het potlood bijna fijn gedrukt en de vingers er krampachtig omheen. Leren schrijven is een vak. Waarom blijven we onze kinderen lastigvallen met dat gepriegel, als ze toch steeds meer op pc's en tablets werken? En waarom leren ze nog die 'ouderwetse' krulletters? Schoolcoach Nathalie van Tiel beantwoordt tien vragen over leren schrijven.

1. Is leren schrijven nog wel belangrijk, nu we steeds meer doen op tablets, smartphones en computers?

Schrijven is zoveel meer dan een handig middel om snel een geheugensteuntje te maken. Het helpt bij de herkenning van de letters, stimuleert de oog-handcoördinatie en bevordert de concentratie. Bovendien traint het de hersenen om de vingers heel precies aan te sturen. De motorische ontwikkeling van een kind begint al in de baarmoeder. Ongeveer vier weken na de geboorte gaat een kind reiken en grijpen en daarmee de fijne motoriek ontwikkelen die ook nodig is voor het leren schrijven. De beide hersenhelften leren samen te werken. De invloed van het handschrift op de fijne motoriek bij kinderen is wetenschappelijk nog niet bewezen. Bij volwassenen is wel bewezen dat een onderzoeksgroep die vooral schrijft, minder problemen heeft met de fijne motoriek dan de groep die vooral typt.

Een kind dat leert schrijven, slaat de letters op in het geheugen. Dat helpt ook bij de herkenning van een letter bij het leren lezen. Uit onderzoek blijkt dat het overtrekken van letters niet helpt om deze in het systeem te krijgen. Uitleg over de vorm helpt wel. Zes keer een korte instructie en oefenen van de letter, en het kind herkent de letter. Daarna is het een kwestie van veel oefenen om soepel en vlot te leren schrijven. Een goed handschrift is ook belangrijk voor de toekomst. Zo worden proefwerken nog vaak met pen en papier gemaakt en even een kattebelletje achterlaten voor een collega of familielid kan al tot grote misverstanden leiden als het handschrift niet goed te ontcijferen is.

2. Hoe gaat het leren schrijven precies?

In de kleutergroepen begint het leren schrijven al met het maken van vormen - waarbij wordt gelet op de juiste houding - een goede papierligging en het goed vasthouden van een (kleur)potlood. De bewegingen gaan van groot naar klein en de oog-handcoördinatie krijgt spelenderwijs aandacht. Vanaf groep 3 oefenen de kinderen letters en leren ze woorden te vormen. Daarna is het een kwestie van oefenen van de letters zelf, de afstand ertussen en van het schrijftempo. Door hier steeds mee bezig te zijn worden de letters kleiner en zijn er minder hulplijntjes nodig. Vanaf groep 7 ontwikkelt het kind een eigen handschrift, veelal een combinatie van losse en vaste letters. Hoewel de meeste schrijfmethoden nu nog uitgaan van vaste letters is niet bewezen wat beter is: los of aan elkaar leren schrijven. De meeste scholen lijken een voorkeur te hebben voor het laatste.

3. Waar let de leerkracht op?

De leerkracht let op de houding, pen greep en leesbaarheid en ontwikkeling van de tekens. Hij let ook op de vorderingen, kijkt de schriftjes na en houdt de ouders en kinderen op de hoogte van de vorderingen.

4. Wat als je kind moeite heeft met leren schrijven?

Vaak signaleert de leerkracht het als er iets mis is met het handschrift of de motorische ontwikkeling van je kind. Hij kan bijvoorbeeld extra opdrachtjes geven of vragen om thuis te oefenen. Als het handschrift niet verbetert, kan hij adviseren naar een (motorisch) remedial teacher of schrijfpedagoog te gaan. Als dat na drie maanden niet helpt of als er grote motorische problemen blijken te zijn, kan via de huisarts een verwijzing naar de kinderfysiotherapeut een uitkomst zijn. Die ziet waar het probleem ligt: in de pols, in de vingers of het totaal. Deze kan ook oefeningen voor thuis meegeven, bijvoorbeeld het maken van muizentrapjes.

5. Waarom hebben jongens vaker een beroerder handschrift dan meisjes?

Jongens melden zich veel vaker met handschriftproblemen dan meisjes. Jongens van 7 jaar lopen volgens onderzoekers in de fijne motoriek ruim een jaar achter bij meisjes. Er zijn zelfs verschillen in spiergroei en hersenontwikkeling gemeten. In de praktijk blijkt dat meisjes al eerder bezig zijn met de fijne motoriek omdat ze bijvoorbeeld met kralen spelen en vlechten maken in het haar bij poppen of bij zichzelf. Jongens spelen eerder met groter speelgoed, zoals blokken en auto's.

6. Wat kun je als ouder doen?

Zet je kind niet onder druk. Je kunt als ouder wel je zorgen uiten bij de leerkracht. Samen kom je tot de beste oplossing. In eerste instantie kan de leerkracht je kind extra oefeningen geven in de klas. In overleg kunnen ook opdrachtjes voor thuis worden meegegeven. Zorg dat je van de leerkracht hoort waar je op moet letten en benader het positief. Wijs je kind vooral op wat goed gaat. Belangrijk is dat de methode aansluit bij school, dus werk niet zomaar met een schriftje uit de kantoorboekhandel, maar overleg eerst met de leerkracht. En geef je kind een potlood en geen gladde pen, zodat hij grip houdt.

7. Waarom leren kinderen nog steeds schrijven met 'ouderwetse' krulletters?

Het 'lopend schrift' zoals we de 'ouderwetse' krulletters noemen, bevordert de soepele beweging van de vingers en de pols. Blokletters dwingen je om steeds los te laten, aan- elkaar-schrijven niet. Bovendien schrijf je sneller door het lopende schrift. Vanaf groep 7 wordt op de meeste basisscholen dit methodisch schrijven een beetje losgelaten bij de kinderen die een goed leesbaar handschrift hebben. Je ziet dan dat kinderen hun eigen handschrift ontwikkelen, dat bestaat uit aan- elkaar-schrijven gecombineerd met losse letters. Hierdoor wordt de snelheid opgevoerd. Kinderen moeten op het vervolgonderwijs snel notities kunnen maken. Ook proefwerken worden vaak nog met pen en papier gemaakt. Een snel en leesbaar handschrift is daar onmisbaar. Op de middelbare school moet het handschrift goed leesbaar zijn anders wordt het simpelweg fout gerekend.

8. Maakt het uit of een kind met potlood, balpen of vulpen leert schrijven of schrijft?

Vaak begint een kind te schrijven met een potlood. De stroeve punt zorgt ervoor dat deze niet wegglijdt. In de tweede helft van groep 3 schrijven ze daarom ook met een vulpen. De punt is stroeвер dan die van de balpen, daardoor gaan kinderen minder druk uitoefenen op de pen en wordt de greep dus ook minder krampachtig. De vulpen bevordert bovendien de juiste schrijfstand en pen greep; alleen wanneer je de punt goed plaatst, krijg je de juiste hoeveelheid inkt. Veel voordelen ten opzichte van de balpen!

9. Voorgevormd potlood of schrijfdriehoek?

Er zijn veel losse greepjes te koop, die je over je pen of potlood kunt schuiven. Het is beter om deze niet te gebruiken. Ze maken de grip te dik waardoor ze het zicht op de letters belemmeren. Bovendien blijkt uit onderzoek van de 'Stichting Schrijfontwikkeling' dat dikke materialen de fijne vingerbewegingen juist niet bevorderen. Beter is een driehoekpotlood van normale dikte.

10. Wat kun je als ouders doen aan een slecht handschrift?

Ga thuis geen letters schrijven, maar neem een kleurplaat met kleine vlakjes (bijvoorbeeld 'Het kleurboek voor volwassenen'). Kleur met kleurpotlood en oefen met zachtjes drukken om een lichte kleur te krijgen en dubbele lagen om een donkere kleur te maken. Vul de vlakjes door steeds rondjes te maken met de punt en dus niet te krassen. Let ook op de goede schrijfhouding:

- twee voeten op de grond;
- een vuistafstand tussen je buik en de tafel;
- je schrift een beetje schuin;
- beide onderarmen op tafel en een juiste pen greep.